

LIITE 2

Hyväksytytty hallituksen neuvottelussa 1.9.2016

Hallituksen päätös työllisyyttä lisäävistä toimista

Hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassa asetettuun 72 prosentin työllisyystavoitteeseen. Toistaiseksi työllisyyttä on edistetty veronkevennyksin, työttömyysturvaan liittyvin uudistuksin sekä kilpailukyky sopimuksella. Myös keväällä toteutetut työllisyys- ja yrittäjyyspaketit tukevat tavoitteeseen pääsyä. Samaan suuntaan toimivat myös kilpailullisuutta edistävät toimet.

Hallitusohjelmassa asetettu 110 000 henkilön uuden työpaikan tavoite vaatii lisätoimia.

Työllisyyden lisääminen ja työttömyyden keston lyhentäminen - vuoropuhelu työmarkkinajärjestöjen kanssa

Osana vuoden 2017 talousarvioprosessia hallitus käynnistää kilpailukyky sopimusta kunnioittaen vuoropuhelussa työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelun työllisyyden lisäämiseksi ja työttömyyden keston lyhentämiseksi. Hallitus on valmis asettamaan kolmikantaisen työryhmän valmistelua varten ja on ehdottanut tätä työmarkkinajärjestöille.

Kolmikantaisen työryhmän ehdotuksen takarajana on syyskuun loppu. Ehdotuksen pohjalta tehtävät muutokset annetaan budjettilakeina tai niiden yhteydessä. Muutosten on astuttava lähtökohtaisesti voimaan 1.1.2017.

Työn tarkoitus on laatia yksi yhteinen esitys, joka lisää työllisyyttä vähintään 10 000 työllisellä valtiovarainministeriön arvion mukaan ja joka koostuu seuraavasta viidestä kokonaisuudesta:

- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistamisesta nopeampaan työllistymiseen kannustavaksi niin, että se lisää työllisten määrää 8 000 henkilöllä ja että sen vaikutukset valtiontaloudelle ovat neutraalit
- Ikääntyneiden kertaluonteisesta eläketuesta
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan ansio-osan käytöstä palkkatukena ja starttirahana
- Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten työllisyyden edistämisestä, keinoina esimerkiksi nuorten aikuisten osaamisohjelma, etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajat
- Uudesta, työehtosopimuksen piiriin kuuluvasta palkkamallista ja palkkaa täydentävästä tuesta pitkään työttöminä olleille ja heikon työhistorian omaaville

Tämän kokonaisuuden rinnalla hallitus valmistelee työvoimapalveluiden kehittämistä aktivoivampaan suuntaan.

Jos jokin osakokonaisuus tuottaa säästöjä julkiseen talouteen, nämä säästöt on kohdennettava muualle järjestelmään työllistymistä tukevalla tavalla. Kokonaisuutena esityksen staattisten vaikutusten on oltava sekä valtiontalouden että koko julkisen talouden tasolla neutraalit. Esitys ei saa heikentää työttömyysvakuutusrahaston rahoitusasemaa, mikä merkitsisi painetta uusille työttömyysvakuutusmaksun korotuksille.

Esitystä valmistelevan työryhmän puheenjohtajana toimii valtiovarainministeriön valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäki. Ryhmän muiksi jäseniksi kutsutaan yksi edustaja kustakin työmarkkinakeskusjärjestöstä sekä jäsen OKM:stä, STM:stä ja TEM:stä.

Uudet työllisyyttä tukevat päätökset

Työvoimapalvelukokonaisuuden tehostaminen ja yksityisten palveluntuottajien käytön lisääminen

Työ- ja elinkeinotoimistojen palvelutoimintaa uudistetaan toteuttamalla työttömien määräaikaishaastattelut poikkeuksetta kolmen kuukauden välein. Velvoittavan työllistymissuunnitelman toteutumista seurataan tehostetusti ja rikkomuksista säädetyt sanktiot toimeenpannaan täysimääräisesti. Hallituksen strategiaistunto seuraa järjestelmän noudattamista kuukausittain. Toimeenpano turvataan tarvittaessa tulosperusteisena ostopalveluna ja suurimpien kaupunkien vastuuta työvoimapolitiikasta lisätään käynnistyvissä kokeiluissa.

Työvoimapalveluiden tehostaminen toteutetaan laajentamalla yksityisten toimijoiden roolia palvelutuotannossa. Tällä luodaan pohjaa maakuntauudistuksen yhteydessä kasvupalveluksi integroitavalle yritys- ja TE-palvelujärjestelmälle ja siirtymiselle monituottajamalliin palvelutuotannossa. Yhteensovitetaan vaikeasti työllistyvien sosiaali-, terveys- ja työllistymistä tukevat palvelut. Selvitetään, voidaanko työttömyysturvaan liittyvät viranomastehtävät, siirtää KELA:n ja mahdollisesti myös työttömyyskassojen vastuulle.

Päivähoitomaksujen muutokset

Varhaiskasvatuksen maksuja alennetaan. Hallitus päätti osana toimia työnteon kannustavuuden lisäämiseksi ja kannustinloukkujen purkamiseksi jättää toteuttamatta varhaiskasvatuksen maksujen korotukset. Eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen sisältyneet pienituloisille 2–3 hengen perheille kohdistetut maksujen kevennykset kuitenkin toteutetaan. Tämä parantaa erityisesti yksinhuoltajien edellytyksiä ottaa työtä vastaan. Varhaiskasvatuksen maksut alenevat kaikkiaan arviolta 10 miljoonalla eurolla. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee tältä pohjalta uuden hallituksen esityksen varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaiksi.

Työn vastaanottamisesta johtuvia viiveitä työttömyysetuuksien maksatuksesta vähennetään

Kela muuttaa työttömyysetuuksien maksatuskäytäntöään siten, että sellaisen osa-aikatyön tai pätkätyön vastaanottaminen, jonka aikana maksetaan soviteltua työttömyysetuutta, ei siirrä työttömyysturvan maksupäivää. Tämä toteutetaan lisäämällä kokonaan työttömien hakemusten käsittelyaikaa, jolloin päivärahat maksetaan aina samana päivänä riippumatta siitä, onko hakija ollut välillä työssä vai ei.

Työkokeilun käytön lisääminen

Lisätään mahdollisuuksia tarjota työkokeilua työttömille työnhakijoille poistamalla lainsäädännöllisiä rajoituksia. Rajoitusten poistamisen tavoitteena on lisätä työkokeiluja aloilla,

joilla tyypillisesti tehdään osa-aikatyötä. Rajoitusten poistamisen jälkeen työkokeilusopimuksen tehnyt työnantaja vastaisi edelleen mm. irtisanomistilanteissa työsopimuslaissa säädetyistä velvoitteistaan suhteessa omiin työntekijöihinsä.

Ulosottoon liittyviä työllistymisen kannustinloukkuja puretaan

Ulosottoon liittyviä työllistymisen kannustinloukkuja puretaan. Myönnetään helpotuksia ulosottoon työllistymisen kannustamiseksi ja pienituloisten ylivelkaantuneiden henkilöiden aseman helpottamiseksi. Valmistelussa arvioidaan erityisesti ulosoton suojaosuuden korottamisen mahdollisuudet ja vaikutukset.

Asuntorakentamisen lisääminen ja ARA-asuminen

Seuraavien asuntotuotantoa tukevien toimenpiteiden arvioidaan lisäävän asuntotuotantoa noin 1 000 asunnon verran. Toimenpiteet lisääisivät investointeja yli 200 miljoonalla eurolla ja niiden työllisyysvaikutukset olisi runsaat 2 000 henkilötyövuotta.

Lyhyiden korkotukilainojen hyväksymisvaltuus liitetään osaksi yleistä korkotukilainojen hyväksymisvaltuutta

Luovutaan lyhyitä korkotukilainoja koskevasta erillisestä 80 miljoonan euron hyväksymisvaltuudesta ja liitetään se osaksi yleistä korkotukilainojen hyväksymisvaltuutta. Toimenpide lisää joustoa korkotukilainojen hyväksymisvaltuuden käyttämiseen. Valtuuden käyttöä ohjataan valtioneuvoston hyväksymällä käyttösuunnitelmalla vuoden alussa, jolloin eri tuotantomuotojen kysynnästä on tarkempaa tietoa.

Asumisoikeusasuntojen tuotantoa lisätään nostamalla korkotukilainojen hyväksymisvaltuutta 160 miljoonalla eurolla

Pitkien korkotukilainojen hyväksymisvaltuutta nostetaan asumisoikeusasuntoja koskien 160 miljoonalla eurolla siten, että hyväksymisvaltuus on yhteensä 1 410 miljoonaa euroa (ottaen myös huomioon ehdotuksen 1).

Lisäksi YM:ssä on käynnissä säädöshanke asumisoikeusjärjestelmän uudistamisesta rahoituksen, asukasvalinnan ja hakuprosessin osalta.

Pitkiä korkotukilainoja koskeva omavastuukorko lasketaan vuokra-asuntojen osalta

1,7 %:iin vuoden 2019 loppuun asti ja aloitetaan lainanlyhennysohjelman muuttaminen nykyistä etupainotteisemmaksi

Korkotukilainansaajien maksettavaksi jäävän omavastuukoron alentaminen 1,7 %:iin koskee vuokra-asuntojen uudistuotantoa ja perusparannuslainoja. Toimenpiteellä lisätään kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa, tuetaan MAL-sopimusten toteutumista ja edistetään työllisyyttä sekä rakennusalan että työvoiman

liikkuvuuden näkökulmasta. Koronalennuksen koskiessa myös perusparannuslainoja toimenpiteen työllisyysvaikutukset ulottuvat koko maahan. Muutoksen määräaikaisuus kannustaa asuntohankkeiden nopeaan aloittamiseen.

Samalla aloitetaan säädösvalmistelu pitkien korkotukilainojen lainanlyhennysohjelman muuttamiseksi merkittävästi nykyistä etupainotteisemmaksi. Tällä on omistajien kannalta merkitystä erityisesti pitkällä aikavälillä, kun omistajien lainakanta on pienempi talojen tullessa peruskorjausikään. Tämä parantaa mm. edellytyksiä saada lisärahoitusta markkinoilta.

Alustavan tarkastelun myötä arvioidaan, että nimellinen kustannus koronalennuksesta 1 000 normaalin vuokra-asunnon uudistuotannosta (3 200 €/m², 4 %, 60 m²/asunto) on suuruusluokaltaan noin 42,7 milj. euroa koko korkotuen maksuajalta (23 vuotta). Nykyisellä korkotasolla valtiolle ei synny toimenpiteestä korkotukimenoja eikä muutoksella ole muutenkaan budjettivaikutuksia.

Erityisryhmien investointiavustusten myöntämisvaltuutta nostetaan 10 miljoonalla eurolla

Erityisryhmien investointiavustusten myöntämisvaltuus nousee siis 130 miljoonaan euroon.

Korkotukilainan saajia koskeva yleishyödyllisyysvaatimus muutetaan kohdekohtaiseksi ympäristöministeriön laatiman hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti

ARA-asuntojen tulorajaksi asetetaan 3 000 euroa ympäristöministeriön laatiman valtioneuvoston asetusesityksen mukaisesti

Sähköisen tulorekisterin käyttöönoton yhteydessä valmistellaan esitys määräaikaisten tulotarkastusten käyttöönotosta ARA-asuntojen asukasvalinnassa.

Rakentamattoman maan kiinteistöveroä korotetaan 9 miljoonalla eurolla

Kiinteistöveron korotuksella edistetään asuntorakentamista, jolla edistää työvoiman liikkuvuutta.

Elokuva-alan tuotantokannustin

Luovien alojen työllisyyden lisäämiseksi ja Suomen kilpailukykyyn vahvistamiseksi sekä kansainvälisten että kotimaisten tuotantojen toteuttamispaikkana hallitus käynnistää elokuva-alan maksuhyvitysmalliin perustuvan tuotantokannustimen vuodelle 2017 1,5 miljoonan euron määrärahalta.

Hallitus sitoutuu kohdentamaan loppurahoituksen kannustimelle ensi kevään kehysriihessä siten, että tuotantokannustimen myöntövaltuus on 10 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2017-2019.

Hallituksen puoliväliriiheen tähtäävä valmistelu

Kannustinloukkujen purkaminen ja työvoiman liikkumisen edistäminen

Hallitus sitoutuu kannustinloukkujen merkittävään purkamiseen ja työvoiman liikkuvuuden edistämiseen hallitusohjelman puolivälitarkastelun yhteydessä. Valmistelua varten asetetaan VM vastuulla oleva asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on tehdä kehysriiheen mennessä ehdotukset työnteon kannustimien parantamiseksi vaikutusarvioineen. Ryhmään osallistuvat TEM, STM, OKM, YM ja erikseen kutsutut asiantuntijat. Ryhmän tehtävään kuuluu tehdä ehdotukset muun muassa verosuosituksista, tulosidonnaisista maksuista, työperäisen liikkumisen edistämisestä mukaan lukien ulosotossa olevien henkilöiden mahdollisuus solmia vuokrasopimuksia, asumisen tukemiseen käytettävien menojen hillitsemiseksi käyden läpi mm. yleisen asumistuen ja toimeentulotuen asumismenoja koskevat säännökset ja toimintakäytännöt ja niiden yhteensopivuus.

Aiemmin päätetyt, talousarvioesityksessä toimeenpantavat työllisyyspäätökset

Vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten tasaus

Hallitus edistää työelämän tasa-arvoa ja työllisyyttä ottamalla käyttöön 2 500 euron kertakorvauksen äitiysvapaalle jäävän äidin työnantajille vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Tuki maksetaan työnantajille, jotka maksavat palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta äitiysrahakauden aikana.

Kilpailukyky sopimukseen kytkeytyvät veronkevennykset

Kilpailukyky sopimuksen tukemiseksi hallitus keventää työn verotusta. Veromuutoksilla kompensoidaan sopimukseen liittyvien palkansaajamaksukorotusten verotusta kiristävää vaikutusta ja lisäksi kevennetään työn verotusta. Kilpailukyky sopimuksen ja hallituksen veronkevennyksen johdosta työn verotus kevenee yhteensä 515 miljoonalla eurolla vuonna 2017, kun sopimuksen kattavuus on 90 %. Työn verokevennys kohdistuu tasaisesti kaikille tulotasoille siten, että palkkatulon verotus kevenee keskimäärin noin 0,6 prosenttiyksiköllä. Keskituloisen palkansaajan verotus kevenee vajaalla 0,6 prosenttiyksiköllä, noin 235 eurolla vuodessa.

Kotitalousvähennyksen korottaminen

Kotitalousvähennystä korotetaan 45 %:sta 50 %:iin työkorvauksen osuudesta. Vähennyksen kasvattamisella edistetään kotitalouspalvelujen kysyntää ja tarjontaa, ja siten vahvistetaan paikallistaloutta.

Yritysten sukupolvenvaihdosten helpottaminen

Yritysten ja maatilojen sukupolvenvaihdoksia edistetään perintö- ja lahjaverotusta keventämällä. Perintö- ja lahjaveroasteikkoja kevennetään painottaen kevennykset I veroluokan lahjoihin. Veropohjaa laajennetaan poistamalla kuoleman perusteella maksettavan vakuutuskorvauksen ja

siihen verrattavan taloudellisen tuen osittainen perintöverovapaus. Puolisovähennys korotetaan 60 000 eurosta 90 000 euroon ja alaikäisyysvähennys 40 000 eurosta 60 000 euroon.

Metsätilojen sukupolvenvaihdosten helpottaminen

Metsälahjavähennyksen käyttöönotolla helpotetaan metsätilojen sukupolvenvaihdoksia. Toimenpiteellä lisätään puun käyttöä, edistetään yrittäjämäistä metsätaloutta ja kasvatetaan tilakokoja.

Yrittäjävähennys

Kannusteita yritystoiminnan harjoittamiseen vahvistetaan uudella yrittäjävähennyksellä. Vähennyksen suuruus on viisi prosenttia elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tuloksesta. Metsä-talouden verotuksessa otetaan huomioon vastaavan suuruinen vähennys.

Maksuperusteinen arvonlisävero

Pienyritysten maksuvalmiutta lisätään mahdollistamalla arvonlisäveron maksuperusteinen tilitys. Lisäksi arvonlisäveron pidempiin tilitysjaksoihin oikeuttavia liikevaihtorajoja korotetaan.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan keston lyhentäminen

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan enimmäiskesto lyhennetään 100 päivällä 500 päivästä 400 päivään (alle kolmen vuoden työhistorialla 400 päivästä 300 päivään). Enimmäiskeston lyhennyksen arvioidaan lyhentävän työttömyysjaksoja keskimäärin 14 kalenteripäivällä. Uudistus lisää työllisyyttä noin 7 500 henkilötyövuotta. Uudistuksessa muutetaan myös työttömyysturvan odotusaikaa ja korotusosia, jolloin kokonaisvaikutus työllisyyteen nousee 9 000 henkilötyövuoteen.

TEM:n viime kevään yrittäjyys- ja työllisyyspaketit

Madalletaan ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnystä. Selvitys eri toteutusvaihtoehdoista valmistuu syksyn 2016 aikana. Määräaikainen kokeilu toteutetaan selvityksen pohjalta.

Yritys- ja TE-palvelut yhdistyvät julkiseksi kasvupalveluksi maakuntauudistuksen yhteydessä. Tavoitteena on saada kasvupalvelun keskeiset sisältö- ja tuotantosuunnitelmat valmiiksi marraskuun 2016 loppuun mennessä.

Otetaan käyttöön innovaatioaseteli, joka kannustaa yhä useampaa pk-yritystä hyödyntämään innovaatio-osaamista kilpailukykyä kehittämiseen. Tekesin hallinnoimassa kokeiluhankkeessa yritys voi ostaa 5 000 euron arvoisella palvelusetelillä palveluja valitsemaltaan asiantuntijalta. Kaksivuotinen kokeilu käynnistyy lokakuussa 2016.

Käynnistetään Innovaatiopankin rakentaminen Tekesin rahoittamana kokeiluhankkeena. Eri toteutusmallit hahmotellaan vuoden 2016 loppuun mennessä ja varsinainen kokeilu käynnistetään huhti-kesäkuuhun 2017 mennessä. Tavoitteena on vauhdittaa tutkimusosaamisen, innovaatioiden ja patenttien parempaa hyödyntämistä.

Helpotetaan kasvuyritysten tarvitsemien ulkomaisten erityisasiantuntijoiden palkkaamista käymällä läpi lupaprosessien pullonkaulat. Samalla mahdollistetaan oleskeluluvan myöntäminen ja yrityksen perustaminen start up -yrittäjyyden perusteella. Sisäministeriön asettama työryhmä selvittää parhaillaan tarvittavia lainsäädäntömuutoksia. Hallituksen esitykset annetaan vuoden 2017 aikana.

Kehitetään itsensä työllistäjien työttömyysturvaa. Muutostarpeita kartoittamaan on nimetty kaksi selvityshenkilöä kesäkuussa 2016. Akavan johtajan Maria Löfgrenin ja Suomen Yrittäjien työmarkkina-asioiden päällikkö Harri Hellsténin ehdotukset työttömyysturvajärjestelmän muutostarpeista palkkatyön ja perinteisen yrittäjyyden välimaastossa saadaan 14.12.2016 mennessä.

Kannustinloukkujen purkamisella tiukennetaan työttömyysturvaa ja tehdään työnteko entistä kannattavammaksi. Esimerkiksi velvollisuutta ottaa työtä vastaan tiukennetaan ja alueellista liikkuvuutta lisätään. Työttömillä olisi myös aiempaa tiukempi velvollisuus osallistua kaikkiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Työttömyysturvain muuttamista koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle viimeistään lokakuussa 2016. Säännösmuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alussa.

Työttömyysetuuksien käyttöä laajennetaan siten, että niitä voitaisiin käyttää liikkuvuusavustukseen, starttirahaan ja palkkatukeen. Näin työtön voisi käyttää työttömyysetuutta toimeentulon sijaan edistämään työllistymistä. Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle lokakuussa 2016. Säännösmuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alussa.

Hallitus päätti selvittää uuden Työnäyte-palvelun käyttöönottoa ja sitä koskevan kokeilun käynnistämistä. Selvityksen perusteella työttömien työnhakijoiden työnhaun tueksi ja työllistymiskynnyksen alentamiseksi työkokeilun käyttötarkoitusta laajennetaan kokeiluluonteisesti. Työkokeilua olisi mahdollista käyttää työnhakijan soveltuvuuden arvioimiseksi ennen työsopimuksen tekemisestä. Käyttötarkoituksen laajennus sisältyy lokakuussa 2016 eduskunnalle annettavaan hallituksen esitykseen laiksi työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta. Käyttötarkoituksen laajentamisen mahdollistavan säännösmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alussa.

Vuosina 2017 ja 2018 toteutetaan työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisia kokeiluja, joilla luodaan työnhakija- ja työnantaja-asiakaslähtöinen kokonaisvaltainen, hallinnonalarajat ylittävä ja kustannusvaikuttava toimintamalli vuoden 2019 jälkeiseen aikaan. Alueellisiin kokeiluihin valittiin kesäkuussa 2016 yhdeksän aluetta. Loppuvuoden 2016 aikana kartoitetaan kokeilualueiden esiin tuomia säännösmuutostarpeita ja valmistellaan kokeilun toimeenpanemiseksi tarvittavat säännösmuutokset. Tavoitteena on, että säännösmuutoksia koskeva hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2016.

Kasvuyritysten työllisyysohjelma tukee kasvuyrityksiä tarjoamalla niille osaavaa työvoimaa. Siinä korkeasti koulutettuja pitkään työttömänä olleita osaajia voidaan koulutuksen, oppisopimuksen tai työllistämistuen avulla palkata kasvuyrityksiin. Ohjelmaan kootaan keskeisimmät kasvuyrityksiä ja korkeasti koulutettuja työttömiä yhdistävät palvelut ja toimintamallit. Kasvuyritysten työllisyysohjelman sisällöistä on laadittu alustava suunnitelma, joka on ollut lausunnoilla ELY-

keskuksissa ja TE-toimistoissa. Useat alueet esittävät tyytyväisyytensä hallitusohjelman aloitteeseen ja kiinnostuksensa osallistua kasvuyritysten työllisyysohjelman toimeenpanoon. Myös ylimaakunnalliseen kehittämistoimintaan löytyy valmiuksia. Alueiden lausunnoissa nähdään kasvuyritysten työllisyysohjelman tukevan kasvupalvelujen kehittämistä ja kasvupalvelulain valmistelua. Saatujen vastausten perusteella TEM käy syksyn alussa jatkokeskustelut aktiivisuutensa osoittaneiden alueiden kanssa ja valmistele lopullisen ohjelman toimintasuunnitelman. Samalla ratkaistaan ensi vaiheessa käynnistettävien hankkeiden rahoitus. Kasvuyritysten työllisyysohjelmaa toteutetaan vaiheittain, toteutusaika on v. 2016-2019.